

מקורות התורה

37 - ירושלמי וספרי חז"ל

מכללת מבשרת ירושלים

1. רב חיבר ספרא וספרי לבאר ולהודיע עיקרי המשנה. ור' חייא חיבר התוספתא לבאר עניני המשנה. וכן ר' הושעיא ובר קפרא חיברו ברייתות לבאר דברי המשנה. ור' יוחנן חיבר הגמרא הירושלמית בארץ ישראל אחר חרבן הבית בקרוב שלש מאות שנה רבינא ורב אשי הם סוף חכמי הגמרא. ורב אשי הוא שחיבר הגמרא הבבלית בארץ שנער אחר שחיבר ר' יוחנן הגמרא ירושלמית בכמו מאה שנה ומשני הגמרות ומן התוספתות ומספרא וספרי מכולם יתבאר האסור והמותר הטמא והטהור החיוב והפטור הפסול והכשר כמו שהעתיקו איש מפי איש מפי משה רבינו מסיני

הקדמה ליד החזקה לרמב"ם

A] TALMUD YERUSHALMI¹

- on 4 Sedarim - (1) Zeraim, (2) Moed, (3) Nashim, (4) Nezikin, although some meschtot are missing
- Yerushalmi on Kodshim is mentioned by Rishonim but now lost²
- redacted mainly by Rabbi Yochanan (bar Napcha) - lived in E.Y. in the 3C
- composed in Northern Israel, especially Tiveria
- completed by around 500 CE
- where there is a dispute with Bavli we normally follow Bavli but in areas on which the Bavli is silent, Yerushalmi is authoritative

2. וליוצא ולבא אין שלום (זכריה ח"ג) אמר רב: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא - שוב אין לו שלום. ושמואל אמר: זה הפורש מתלמוד למשנה, ורבי יוחנן אמר: אפילו מתלמוד לתלמוד

חגיגה י.

3. שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום - שאין הוראה מדבר מקרא, שהמשנה מפרשה סתימת התורה מתלמוד למשנה - אם שמש את החכמים שהן מדקדקין ליתן טעם משניות, להצין המשניות הסותרות זו את זו ולמלא טעם לפטור ולחובה, לאיסור ולהיתר - שהמשנה זו קרוי תלמוד - ואם ילא מהן ונתן עסקו לגירסת המשניות, שוב אין לו שלום בדבר הוראה. שאין הוראה נכונה בדבר משנה שכמה משניות יש שאין דצריכהן מכוונין, ותיראוס בני התלמוד: הכא במאי עסקין, 'חסורי מחסרה', 'הא מניף רבי פלוני היא! ואין הלכה כמותו' אפילו מתלמוד לתלמוד - מתלמוד ירושלמי לתלמוד צבלי שהוא עמוק, כדאמרינן בסנהדרין (כד). צַמְחֵשְׁפִים הוֹשִׁיבֵי קַמְתֵי עוֹלָם (איכה ג:ז) - זו התלמוד של צבל

רש"י שם

4. ר' יוחנן אמר אפילו מתלמוד לתלמוד: פירוש המורה מתלמוד ירושלמי לתלמוד צבלי שהיא עמוק כדאמרינן בסנהדרין צמחשכים הושיבני זה תלמוד צבלי ונ"ל דאיפכא מסתברא דאדרבה תלמוד צבלי מצאח יותר וזה האדם כדי להקל מעליו הניח תלמוד צבלי ומתעסק בתלמוד ירושלמי

תוספות רי"ד חגיגה י.

1. See www.yerushalmionline.org/

2. There was a famous scandal in 1908 when a manuscript of the Yerushalmi on Kodshim was 'discovered'. Although it convinced some at the time, it was later revealed to be an elaborate forgery! See www.teachittome.com/yerushalmi2/articles/yerushalmi_on_kodshim.pdf

5. ד. **בבלי וירושלמי**. אין למדים הלכה אלא מהתלמוד, כלומר מדברי האמוראים, ואף על פי שהתנאים היו יותר גדולים מהאמוראים, פסקי הלכה אנו למדים מהאמוראים, כיון שידעו סברת הראשונים והכריעו ביניהם ועמדו על עיקרם של דברים, והאמוראים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה, וסוגיות האמוראים מכריעות יותר מסתמי משניות, שהם אחרונים, ורבינא ורב אשי הם סוף הוראה וחתמו התלמוד וקיבלום כל ישראל עליהם ועליהם כל ישראל סומכים, ולכן בהלכות הפסוקות בדברי האמוראים אנו סומכים, כיון שפסקום וכתבום רבינא ורב אשי, ולא נכתב התלמוד אלא לאחר עיון ודקדוק בכמה דורות ולאחר כמה מהדורות, וכאילו אמרו לנו הלכה למעשה הוא, שהרי לעשות בו מעשה כתבוהו. ואפילו כשלא כתוב מפורש בגמרא בתורת פסק הלכה, אלא שיש להוכיח מסוגיית השמעתתא כן, הרי זו הלכה שסומכים עליה, אם הוא תלמיד חכם שהגיע להוראה ונראה לו לפי סוגיית הגמרא שכן הלכה.

ואחרי חתימת התלמוד אין רשות לאדם לחדש דבר מעתה ואין רשות לגרוע ולהוסיף ולסתור ולבנות וכל שכן לחלוק על התלמוד, וכל הדברים שבתלמוד בבלי חייבים כל ישראל ללכת בהם, הואיל וכל אותם הדברים שבתלמוד הסכימו עליהם כל ישראל, ואותם החכמים שלימדו שהמשפט כך הוא הם כל חכמי ישראל או רובם, והם ששמעו הקבלה בעיקרי התורה כולה דור אחר דור עד משה רבינו עליו השלום. ויש מוסיפים שבשעת חתימת התלמוד קיימו וקיבלו עליהם שדורות האחרונים לא יחלוקו עליהם, ולכן לא ניתנה רשות לשום אדם לחלוק עליה

אנציקלופדיה תלמודית כרך ט, הלכה טו רמט

B] MIDRASH HALACHA

- Mechilta (on Shemot)
- Sifra - Torat Kohanim (on Vayikra)
- Sifrei (on Bamidbar and Devarim)

Written by Rav (a talmid of Rabbi) to expand on the basic principles of the Mishna in a format pasuk by pasuk

C] TOSEFTA

Written by R. Chiya (a talmid of Rabbi) to explain the subject matter of the Mishna using the same format as the Mishna. Many commentators understand that these were seen by Rabbi

D] BERAITOT

Compiled by R. Chiya, R. Hoshaya and Bar Kappara (talmidim of Rabbi) including material that was left out of the Mishna. This comprises many collections of earlier 'mishnayot' - The Mishna of R. Eliezer ben Yaacov, the Mechilta of R. Akiva and R. Yishmael, the 'Small Mesechtot' which were left out of the Mishna (on purpose), Avot deRebbi Natan. Many commentators understand that these were not necessarily seen by Rabbi and were said external to his Beit Midrash

E] PRINTING THE TALMUD BAVLI³

nearly 2,000,000 words in 63 mesechtot

c.515 CE	final form of the Gemara
c.800	earliest known written manuscripts of the gemara
1439	printing press invented
1473	first Jewish (Hebrew) printing press set up
1482	first Chumash printed
1483	Soncino prints the first mesechta (Berachot) in Italy. Origin of "Rashi" script
1523	Bomberg prints whole Talmud. Copy sent to Henry VIII as a present from the Jews of Venice

3. See www.printingthetalmud.org/ for a great overview with maps and essays

1542	beginning of censorship of printed Talmuds by Roman Curia
1550	second press opens in Venice in competition
1554	burning of Talmuds and closing of Venice presses
1565	first printing of Shulchan Aruch
1569	first printing in Poland
1627	first printing in Amsterdam
1886	Vilna Shas printed by Widow and Bros. Romm

Who's Who

Rashi	France, 11C
Rambam	Spain, 12C
Tosafot Ri'd	Collection of Tosafot by R. Isaiah di Trani - Italy, 13C
Encyclopedia Talmudit	Project started in 1940 by Rav Shlomo Zevin. Now half-way and 30+ vols!